

Als er wanpraktijken waren rond je adoptie - ervaringen van geadopteerden

Wanneer je ontdekt hebt dat er wanpraktijken hebben plaatsgevonden rond je adoptie, wat doet dat met je en wat heb je nodig? Dit waren vragen die een onafhankelijk expert panel voor de Vlaamse regering vroeg aan 64 interlandelijk geadopteerden die wanpraktijken hadden ondergaan. Het ging in dit onderzoek niet om feitelijkheden, of ervaringen die voor iedereen gelden, maar om het kunnen begrijpen wat wanpraktijken concreet voor geadopteerden kunnen betekenen. Bij twaalf geadopteerden werd in interviews doorgevraagd naar hun ervaringen en ideeën.

In opdracht van de Vlaamse regering werd in 2019 een onafhankelijk expert panel opgericht om onderzoek te doen naar onregelmatigheden bij interlandelijke adopties in Vlaanderen in het verleden. Dit artikel is gebaseerd op een deel van hun onderzoek en beschrijft wat voor impact wanpraktijken in interlandelijke adopties kunnen hebben op geadopteerden. In het onderzoek zijn de ervaringen beschreven van 64 volwassen Vlaamse geadopteerden die gereageerd hebben op een oproep om mee te werken aan een vragenlijstonderzoek bij volwassen Vlaams geadopteerden die wanpraktijken hadden ervaren in hun interlandelijke adoptie. Bij 12 van hen werden ook diepte-interviews gedaan. Het doel van het onderzoek is dan ook om inzicht te krijgen in wat wanpraktijken voor geadopteerden kunnen betekenen voor hun leven, maar geeft geen inzicht in de mate waarin deze ervaringen voorkomen. Ook werd aan de geadopteerden gevraagd waaraan zij vooral behoefte hadden om zo goed mogelijk door te kunnen met hun leven.

Wanpraktijken

In dit onderzoek wordt onder wanpraktijken verstaan wat de geadopteerden als wanpraktijken voelen, en dat is breder dan de wettelijke omschrijving. Geadopteerden verstonden hierbij voorbeeld ook gebrek aan ondersteuning van adoptiegezinnen en autoriteiten bij zoektochten naar de eerste familie onder, gebreken in documenten en ongeschikte adoptieouders. Wanpraktijken voorafgaand aan de adoptie hingen vaak samen met de afstandsprocedure en behandeling van de eerste ouders, wanpraktijken tijdens de procedure met informatie aan de eerste ouders, aan papierwerk, aan onrechtmatigheden naar de adoptieouders. Bij wanpraktijken na de adoptieprocedure ging het over ongeschikt ouderschap, gebrek aan nazorg, moeilijkheden bij zoektochten en de hoge kosten. De meeste geadopteerden hadden tijdens alle stadia wanpraktijken geconstateerd. Omdat de deelnemers allen volwassen waren, ging het voornamelijk over wanpraktijken die 20 of meer jaren geleden hadden plaatsgevonden. Wanpraktijken werden vaak pas na jaren ontdekt, vaak tijdens zoektochten.

De geadopteerden gaven aan dat wanpraktijken bij interlandelijke adopties een grote invloed hadden op hun emotionele welzijn. Vaak leverde het langdurige problemen op meerdere terreinen, vooral op het gebied van trauma, identiteitsontwikkeling en relaties. Men noemde bijvoorbeeld problemen met eigenwaarde, hechting, verlatingsangst en rouw. Het had ook effect op hun eigen ouderschap.

Geen woorden voor

Meerdere geadopteerden gaven aan dat het heel moeilijk was om gehoord te worden. Doordat wanpraktijken bij adoptie niet passen bij het positieve verhaal rond adoptie, werd dit in de maatschappij vaak niet erkend. Dat leverde een extra last voor de geadopteerden. Zij konden soms zelf ook niet begrijpen waarom ze emotionele en lichamelijke reacties kregen, er was geen herkenning en geen taal om dit in te vatten en de eigen ervaringen te interpreteren. Het verhaal dat de geadopteerde dankbaar moest zijn overschaduwde vaak de complexe en ambivalente ervaringen waar geadopteerden mee worstelen. Men had ook het gevoel dat men zich moest rechtvaardigen

voor het verhaal van wanpraktijken. Ook rouw kon moeilijk zijn – er was vaak weinig begrip en erkenning voor de rouw van de geadopteerden om hun verliezen. In het beeld dat de omgeving van adoptie had, werd rouw ook vaak niet onderkend, maar er werd als het ware ook geen toestemming voor gegeven. En daarbij is rouw rond een eerste familie, waarbij je ook nog gebrek aan informatie over deze familie hebt, en rouw rond het verlies van een culturele context binnen een gezin dat dit niet heeft, extra gecompliceerd.

Wanneer de geadopteerde wanpraktijken vond rond de adoptie, kon dit ook spanning binnen het adoptiegezin veroorzaken. Adoptieouders konden reageren door boos te worden, maar konden zich ook schuldig gaan voelen. Het kon ook zo zijn dat adoptieouders zelf slachtoffer waren geweest van wanpraktijken, bijvoorbeeld omdat zij opeens hoge bedragen hadden moeten betalen. Dit alles kon de onderlinge relatie ingewikkelder maken.

Correcte informatie

Een gemeenschappelijke leidraad in veel verhalen was het gevoel van onrecht door gemis aan correcte informatie over de achtergrond. Hierbij kon het gaan over missende, tegenstrijdige, incomplete en/of incorrecte informatie. Ook al was de correcte informatie soms pijnlijk, toch onderstreepten de meeste geadopteerden dat het beter was om het te weten. Door het gebrek aan correcte informatie bleef een doorgaand identiteitsconflict in stand. Men voelde dat het gemis van de eigen geschiedenis geweld deed aan het recht op identiteit en dat daarmee een fundamenteel menselijk recht was afgenomen. Men ervoer dat dit ook doorwerkte in hun eigen ouderschap. Correcte informatie en de toegankelijkheid hiertoe was daarom erg belangrijk. Het vinden van informatie over hun achtergrond was vaak een kwestie van persoonlijke inspanningen en meerdere geadopteerden noemden belemmeringen en gebrek aan medewerking van autoriteiten als een wanpraktijk.

Wat nodig?

Uit de vragenlijsten en interviews bleek dat de geadopteerden sterke behoefte hadden aan erkenning dat zij slachtoffer waren van wanpraktijken, ook door de maatschappij.

Men benadrukte het belang van psychologische hulp en counseling voor het kunnen accepteren en verwerken van het feit dat er wanpraktijken hadden plaatsgevonden. Ook dat er ruimte mag zijn voor verdriet en gebrek aan duidelijke antwoorden. De complexiteit en specificiteit van adoptie-gerelateerde problematiek vraagt om een kwalitatief goede en gespecialiseerde adoptiezorg, zowel voor de geadopteerden als voor hun adoptieouders. Herenigingen kunnen gecompliceerd zijn en verwarrend, onder andere doordat verhalen niet bij elkaar aansluiten, omdat informatie mist en omdat er verschillen kunnen zijn in verwachtingen en culturele kaders.

Hiernaast gaf men aan ook ondersteuning nodig te hebben bij medische zaken, administratieve zaken (zeker bij de zoektocht), juridische zaken en financiën. Bovendien werd het belang van preventie van wanpraktijken bij huidige interlandelijke adoptie genoemd, met daarbij ook sancties en boetes bij overtredingen. Men vond het belangrijk dat wanpraktijken bij interlandelijke adopties niet ook anderen zou overkomen. Ook zouden zij zelf als participanten willen deelnemen in het herstelproces.

De meerderheid van de geadopteerden onderstreepte hoe belangrijk goede relaties binnen het adoptiegezin waren wanneer wanpraktijken waren ontdekt. Het gezin kon een onvoorwaardelijke bron voor steun en kracht zijn voor de geadopteerde. Ook contacten met lotgenoten waren heel waardevol: het ervaren dat je geen uitzondering bent, ervaringen kunnen delen en eventueel een platform te kunnen bieden om sociaal recht te zoeken.

[Villanueva O'Driscoll, J., Jaspers, Y., & Vanspauwen, N. \(2022\). Transnational Adoption: A Curse or a Blessing? The Psychosocial Impact of Malpractices in Transnational Adoption on Adoptees. *Adoption Quarterly*, 1-30.](#)

Samenvatting Gera ter Meulen, 2023

In deze samenvatting heb ik zo goed mogelijk vastgehouden aan de termen in het oorspronkelijke artikel, zoals eerste familie, wanpraktijken